

**Przyszłość polonistyki**  
**Koncepcje – rewizje – przemiany**



NR 3023

# **Przyszłość polonistyki**

## **Koncepcje – rewizje – przemiany**

pod redakcją

Adama Dziadka

Krzysztofa Kłosińskiego

Filipa Mazurkiewicza

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego



Katowice 2013

Zjazd Polonistów  
Przyszłość polonistyki. Koncepcje – rewizje – przemiany  
Katowice, 25–27 października 2011

Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

#### Organizatorzy

Uniwersytet Śląski  
Polska Akademia Nauk  
Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza

#### Partnerzy

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego

#### Patronat honorowy

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, prof. dr hab. Barbara Kudrycka  
Rektor Uniwersytetu Śląskiego, prof. dr hab. Wiesław Banyś

#### Zespół programowy

Dr Tomasz Bilczewski (Uniwersytet Jagielloński)  
Prof. dr hab. Grażyna Borkowska (IBL PAN, Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza, KNoL PAN)  
Prof. dr hab. Małgorzata Czerwińska (Uniwersytet Gdański, KNoL PAN)  
Prof. dr hab. Adam Dziadek (Uniwersytet Śląski, KNoL PAN)  
Prof. dr hab. Stanisław Gajda (Uniwersytet Opolski, członek PAN)  
Prof. dr hab. Wojciech Kalaga (Uniwersytet Śląski, KNoL PAN)  
Prof. dr hab. Krzysztof Kłosiński (Uniwersytet Śląski, KNoL PAN)  
Prof. dr hab. Ewa Kraskowska (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, KNoL PAN)  
Dr hab. Tomasz Mizerkiewicz (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza)  
Prof. dr hab. Ryszard Nycz (Uniwersytet Jagielloński, IBL PAN, członek PAN, KNoL PAN)  
Prof. dr hab. Paweł Próchniak (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN)  
Dr hab. Andrzej Skrendo (Uniwersytet Szczeciński)  
Dr Anna Sobieska (IBL PAN)

#### Organizacja

Prof. dr hab. Adam Dziadek (Uniwersytet Śląski, KNoL PAN)  
Prof. dr hab. Marian Kisiel (Uniwersytet Śląski, KNoL PAN)  
Prof. dr hab. Krzysztof Kłosiński (Uniwersytet Śląski, KNoL PAN)  
Dr Filip Mazurkiewicz (Uniwersytet Śląski)

## Po raz dwunasty...

„Wydaje się – pisał, zamykając księgę ze Zjazdu Polonistów z 1995 roku Janusz Sławiński – że Komitet Nauk o Literaturze Polskiej PAN powinien [...] zatroszczyć się, aby zjazdy polonistów mogły w przyszłości odbywać się już systematycznie, powiedzmy – co pięć lat, dając sposobność okresowym rozpoznaniom stanu ducha dyscypliny i stwarzając impulsy dla jej ewolucji”.

Był – powtórzmy – rok 1995 i od poprzedniego zjazdu (1958) upłynęło aż 37 lat! Kolejny zjazd odbył się dopiero po 9 latach – w roku 2004, a na obecny trzeba było czekać już tylko lat 7. Czyli dopiero następny (2016?) mógłby spełnić postulat Sławińskiego...

Ideę powszechnego zebrania polonistów – przede wszystkim – uniwersyteckich dał początek krakowski Zjazd im. Jana Kochanowskiego w roku 1884. Jak to trafnie i do dziś (w epoce e-maili i skype’a) aktualnie sformułował w programie Zjazdu Michał Bobrzyński: „Celem zjazdu powinien być taki przedmiot, który na drodze piśmiennego porozumienia się i dyskusji osiągnąć się nie da, który osobistego zbliżenia się i zetknięcia pracowników wymaga. Jest ono zaś niezbędnym i koniecznym mianowicie tam, gdzie idzie o ulepszenie metody naukowych badań, o uchylene pewnych rozpowszechnionych uprzedzeń i braków, o zaostrożenie krytyki i wymagań przywiązanych do pracy naukowej i literackiej”<sup>1</sup>.

Tradycja zatem, w którą się wpisujemy, ma 127 lat! Ile było w ciągu tego 127-lecia zjazdów polonistów? Rachunek nie jest prosty: licząc wszystkie zjazdy pretendujące do tego zaszczytnego miana, będziemy mieli w tym roku zjazd dwunasty. Inaczej jednak liczył Rektor UJ-otu Franciszek Ziejka w *Przemówieniu w czasie uroczystości otwarcia obrad Zjazdu Polonistów* przedostatniego, z roku 2004: „Witam zatem bardzo serdecznie wszystkich Państwa

<sup>1</sup> „Archiwum do Dziejów Literatury i Oświaty Polsce”. T. 5: *Pamiętnik Zjazdu Historyczno-Literackiego imienia Jana Kochanowskiego*. Kraków 1886, s. 2.

na dziewiątym zjeździe polonistów”<sup>2</sup>. Byłby więc Zjazd Polonistów w Katowicach dopiero dziesiąty.

Oto spis:

1.	28–30 maja 1884	Kraków	Zjazd imienia Kochanowskiego (I)
2.	1–4 lipca 1906	Kraków	Zjazd imienia Reja
3.	29–30 października 1909	Lwów	Zjazd imienia Słowackiego
4.	25–26 września 1912	Kraków	Zjazd imienia Skargi
5.	28–29 września 1929	Zamość	Zjazd imienia Szymonowica
6.	8–10 czerwca 1930	Kraków	Zjazd imienia Kochanowskiego (II)
7.	8–10 czerwca 1935	Lwów	Zjazd imienia Krasickiego
8.	8–12 maja 1950	Warszawa	Zjazd Polonistów
9.	10–13 grudnia 1958	Warszawa	Zjazd Naukowy Polonistów
10.	22–25 maja 1995	Warszawa	Zjazd Naukowy Polonistów. Wiedza o literaturze i edukacja
11.	22–25 września 2004	Kraków	Zjazd Polonistów. Polonistyka w przebudowie
12.	25–27 października 2011	Katowice	Zjazd Polonistów. Przyszłość polonistyki. Koncepcje – rewizje – przemiany

Pierwszych 8 zjazdów (a właściwie – z zamojskim – 9) ma swoją monografię książkową<sup>3</sup>. Zjazdy są doskonale udokumentowane: czytając zjazdowe księgi, śledzimy losy naszej dyscypliny. Materiały z dwóch ostatnich znajdują się wciąż w żywym obiegu, w kraju i za granicą.

Z geopolitycznej perspektywy zjazdy w okresie rozbiorowym odbywały się (bo i mogły się odbywać) na terenie Galicji – na przemian w Krakowie i we Lwowie – i ta tradycja przetrwała w 20-leciu (wyjątek to Zamość), a dopiero w drugiej połowie XX wieku ich miejscem stała się Warszawa (zjazd stalinowski w roku 1950, odwilżowy – w 1958 i niepodległościowy – w 1995), żeby oddać tę inicjatywę w XXI wieku znów Krakowowi, a teraz Katowicom. W tej polityce przestrzeni zawiera się kawał historii dyscypliny, która się integruje, instytucjonalizuje, potem centralizuje, a w końcu podlega decentralizacji i rozproszeniu. Świadcstwo tej dynamiki dyscypliny polonistycznej słyszymy też w słowach organizatorów dwóch ostatnich zjazdów. „Rzecz w tym – mówił na wstępie zjazdu w 1995 roku Sławiński – by naszym

<sup>2</sup> Polonistyka w przebudowie. Literaturoznawstwo – wiedza o języku – wiedza o kulturze – edukacja. Zjazd Polonistów, Kraków, 22–25 września 2004. T. 1. Red. M. CZERMIŃSKA, S. GAJDA, K. KŁOSIŃSKI, A. LEGEŻYŃSKA, A.Z. MAKOWIECKI, R. NYCZ. Kraków 2005, s. XXI.

<sup>3</sup> A. BIERNACKI: *Historia ośmiu Zjazdów polonistycznych. Od Michała Bobrzyńskiego do Stefana Żółkiewskiego*. Warszawa 1997.

dyskusjom i próbom uzgodnień poglądów towarzyszyło stałe poczucie **całości**, jaką tworzy polonistyka”<sup>4</sup>.

„Polonistyka – mówiła w słowie wstępnym przedostatniego Zjazdu Małgorzata Czermińska – z racji swej społecznej roli najsilniej odczuwa wstrząsy, które się dokonują w reformie edukacji, i większą ponosi w tej dziedzinie odpowiedzialność niż inne dziedziny humanistyki. Zarazem musi znaleźć swoje miejsce wobec atrakcyjności nowych mediów, wobec presji kultury popularnej, wobec głębokich przemian w przeżywaniu polskości przez młode pokolenia. Musi strzec depozytu tradycji narodowej kultury, ale tak, by nie zmieniać jej w składowisko staroci, do których nikt nie zajrzy z własnej woli”<sup>5</sup>.

Najbardziej huczny (dający zarazem owo „stałe poczucie **całości**”) był zjazd z 1930 roku, który zamykał niejako państwowe obchody 10-lecia niepodległości. Nigdy wcześniej i nigdy później polonistyka nie wydawała się tak ważna. Udział w zjeździe zapowiedziało 1 005 osób! Na odwrót, najbardziej wstydlivy był zjazd stalinowski, na którym, jak pisze Biernacki, „młodzi samozwańcy przebudowy humanistyki w duchu – jak by rzekł Irzykowski – piły marksistycznej tudzież ich adherenci, którym przyjemność umysłowej żonglerki ułatwiała szybkie przystosowanie się do nowego prądu – uknuli coś w rodzaju polonistycznego zamachu stanu”<sup>6</sup>. (*Nota bene* sam Irzykowski uczestniczył, obok Ingardena i Kridla, w lwowskim Zjeździe Krasickiego z 1935 roku jako oficjalny delegat Polskiej Akademii Literatury). Już kiedyś miały miejsce podobne skrajności na Zjeździe Skargowskim (1912), kiedy „obradowano raczej o potrzebie częstszego organizowania takich »wieców katolickich« dla obrony wartości religii w świecie szerzącej się niemoralności i pornografii”<sup>7</sup>.

Wtedy, na przedostatnim zjeździe, we wrześniu 2004 roku, byliśmy już w Unii Europejskiej, ale dopiero potem stanęło przed nami zadanie umiędzynarodowienia i studiów, i projektów badawczych. Wojowaliśmy o to, żeby polonistyczne publikacje w języku polskim miały w Polsce punktację nie gorszą niż w angielskim (a były i takie projekty, w których ta relacja miała wynosić 1 : 5 – na korzyść angielskiego oczywiście). Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego uznało nasze racje. To na zjeździe krakowskim wystąpiono z postulatem uruchomienia osobnego funduszu, który powstał w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki utworzonego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

4 J. SŁAWIŃSKI: *Słowo na wstępie*. W: *Wiedza o literaturze i edukacja. Księga referatów Zjazdu Polonistów*. Red. T. MICHAŁOWSKA, Z. GOLIŃSKI, Z. JAROSIŃSKI. Warszawa 1996, s. 21.

5 M. CZERMIŃSKA: *Słowo wstępne*. W: *Polonistyka w przebudowie...* T. 1, s. XVII-XVIII.

6 A. BIERNACKI: *Historia...*, s. 98.

7 *Ibidem*, s. 54.

Kiedy czytamy dzisiaj stenogramy dyskusji pierwszego zjazdu, najwięcej emocji i najwięcej prawdy niesie zapis żywego dialogu (słyszymy jak zebrani nagradzają zabierającego głos Oskara Kolberga: „przyjęty hucznymi oklaskami”). Miał wtedy rację Michał Bobrzyński: zjazd musi mieć cel, „który osobistego zbliżenia się i zetknięcia pracowników wymaga”. Pamiętając o tej tradycji, nadaliśmy Zjazdowi kształt dyskusji panelowej, w której pytaliśmy o przyszłość polonistyki.

Na koniec kilka słów o układzie niniejszej książki. Panelowy tryb dyskusji na Zjeździe w naturalny sposób dyktował plan publikacji pozjazdowej, pozwalając na zapis, a tym samym odzyskanie zdarzenia, w którym uczestniczyliśmy. Jednakże lektura nadesłanych wystąpień zrewidowała pierwotny plan ułożenia tekstów w tomie, wymuszając inną redakcję, poprowadzoną trzema wyrazistymi pociągnięciami kompozycyjnymi, które podpowiedział podtytuł Zjazdu: *Koncepcje - rewizje - przemiany*.

W części pierwszej więc, zatytułowanej *Koncepcje*, grupujemy teksty, które przedstawiają jakąś nową, wyrazistą (bądź co do poruszanego problemu, bądź co do jego ujęcia) propozycję, np. metodologiczną. W części drugiej, zatytułowanej *Rewizje*, czytelnik znajdzie teksty różnorako, z rozmaitych perspektyw, często w najczarniejszych barwach, opisujące dzisiejszy stan polonistyki uniwersyteckiej. Część trzecia, zatytułowana *Przemiany*, grupuje teksty skoncentrowane na opisie jakiegoś rodzaju dynamiki, procesualności, projektowanej lub aktualnie zachodzącej w polu dyscypliny.

Wewnątrz owych trzech części przyjęliśmy najbardziej sztuczny z możliwych sposobów ułożenia tekstów – alfabetyczny. Ulegliśmy tym samym pokusie, o jakiej mówi Roland Barthes: „Pokusa alfabetu: przyjęcie szeregu liter jako metody powiązania fragmentów to zawierzenie temu, co decyduje o wielkości języka [...]: nieumotywowanemu porządkowi (wolnemu od naśladownictwa), który nie jest arbitralny (ponieważ wszyscy go znają, uznają i nań przystają). Alfabet jest euforyczny: koniec z troską o »plan«”<sup>8</sup>.

Nie ma w tym bowiem żadnej zasługi, że czyjeś nazwisko zaczyna się na A, czyjeś na Z. Już sam ten fakt przemawia za alfabetycznym porządkiem. Poza tym, pozjazdowe teksty nie układają się w trzy spójne narracje, np. opowieści o schyłku, jutrzence i podróży. Przeciwnie. Teksty, które przedstawiamy czytelnikom w niniejszym tomie, najbardziej przypominają fragmenty szczegółowej mapy pewnego terytorium, za które odpowiadamy, przejmując je w spadku po naszych poprzednikach, zatroskani o to, by nieźle administrowane dostało się w spadku naszym następcom.

8 R. BARTHES: *Roland Barthes*. Przeł. T. SWOBODA. Gdańsk 2011, s. 159–160.



## Indeks osobowy

- A**  
Abraham Nicolas 37  
Adam Ian 66  
Adorno Theodor W. 97, 119, 276, 331  
Afeltowicz Łukasz 116, 122  
Agamben Giorgio 78, 94, 101  
Ahmad Aijaz 463  
Ajdukiewicz Kazimierz 285, 389  
Ajschylos 432  
Alexander Sean 235  
Alighieri Dante 228  
Allen Graham 38  
Alto Palo 182  
Ampère Jean Jacques 229, 230  
Amsterdamski Stefan 47, 239, 474  
Anderson Benedict 28, 47, 239  
Anderson Perry 174  
Ankersmit Frank 13  
Antas Jolanta 186  
Appiah Anthony 196  
Apter Emily 71, 236, 237, 239  
Arbiszewski Krzysztof 107  
Arrowsmith William 234  
Arystofanes 433  
Arystoteles 119, 184  
Assorodobraj Nina 112  
Auden Wystan Hugh 41  
Auerbach Erich 73, 74, 91, 92, 228, 234, 235, 237  
Austin John 188  
Axer Jerzy 393
- B**  
Bachtin Michaił 29, 118, 119, 142, 183, 352, 478  
Baczko Bronisław 101  
Badiou Alain 355–357, 360  
Bakuła Bogusław 193–211  
Bakuła Kordian 213–226  
Bal Mieke 122, 235, 325, 327, 329, 360, 474  
Balcerzan Edward 14, 42, 281, 286, 287, 417, 418, 442  
Baldwin Elaine 325  
Balowski Mieczysław 476, 482  
Banasiak Bogdan 151  
Bańcerowski Jerzy 394  
Barańczak Stanisław 442  
Barańska Katarzyna 57  
Bard Alexander 53  
Barker Stephen 111  
Barnard Alan 327, 328  
Bartczak Kacper 443  
Barthes Roland 8, 33–36, 40, 61, 78, 170, 327, 331  
Bartmiński Jerzy 123, 330, 479  
Barton Len 223  
Bartoszyński Kazimierz 161  
Bassaj Maria 15  
Bassnett Susan 236  
Bateson Gregory 182  
Baudelaire Charles 34  
Baudouin de Courtenay Jan 234, 477

- Baudrillard Jean 150  
 Bauman Richard 38  
 Bauman Zygmunt 44, 69, 101, 382, 384  
 Bavelas Janet Beavin 186  
 Bąk Adam 318  
 Bąkowska Eligia 473  
 Beardsworth Richard 111  
 Beavin Janet 182  
 Beck Ulrich 49, 382, 383  
 Beckett Samuel 72  
 Behar Ruth 328  
 Belting Hans 486  
 Benjamin Walter 41, 69, 78, 101, 118, 228, 325  
 Bennett Tony 39  
 Bennington Geoffrey 237  
 Benveniste Emil 477  
 Ber Ryszard 339  
 Berent Waclaw 19, 165  
 Bereś Stanisław 446  
 Berleant Arnold 327  
 Berman Marshall 99, 101  
 Berman Sandra 236  
 Berne Eric 188  
 Bernheimer Charles 74, 99  
 Berry David 111  
 Bérubé Michael 294, 300, 301  
 Betz Louis Paul 229, 230  
 Bhabha Homi 56, 84, 239, 461  
 Bialik Włodzimierz 29  
 Białkowski Łukasz 486  
 Białoń Lidia 408, 409, 411, 412  
 Białoszewski Miron 340  
 Biedroń Tomasz 108  
 Bielecki Marian 11–22  
 Bielik-Robson Agata 101, 338  
 Bieńczyk Marek 443  
 Bieńkowski Dawid 55, 56  
 Biernacki Andrzej 6, 7  
 Biesiada Jacek 450  
 Bilczewski Tomasz 19, 69, 92, 99, 111, 227–241, 266, 430, 431  
 Bińczyk Ewa 106  
 Birdwhistell Ray 182  
 Birek Wojciech 440  
 Blake William 22, 91  
 Blanchott Maurice 78  
 Bloom Alan 108, 110  
 Bloom Harold 139, 369  
 Bloomfield Leonard 234  
 Błońska Wanda 74  
 Błoński Jan 337  
 Bobrowska Barbara 315  
 Bobrzyński Michał 5, 8  
 Bodal Ewa 114  
 Boehmer Elleke 459  
 Bogusławski Andrzej 389  
 Bohr Neils 249, 276  
 Bojarska Katarzyna 108, 417  
 Bolecki Włodzimierz 14, 16, 17, 67, 78, 157, 160, 162, 163, 295, 301, 457  
 Booth Wayne 142  
 Bopp Franz 231, 233  
 Borkowska Grażyna 232, 461, 467  
 Borofsky Robert 237  
 Borowski Andrzej 228, 243–248, 407  
 Bortnowski Stanisław 216, 219  
 Borysławski Rafał 13  
 Bourdieu Pierre 28, 78, 99, 101, 115, 274  
 Boy-Żeleński Tadeusz 338  
 Bralczyk Jerzy 446, 479  
 Brennan Timothy 469  
 Brettell Caroline 237  
 Bricmont Jean 94  
 Broniewski Władysław 342  
 Bronk Andrzej 389  
 Brownlee Kevin 235  
 Brownlee Marina S. 235  
 Brückner Aleksander 144  
 Bruner Jerome 30  
 Brykalska Maria 322  
 Brzostowska-Tereszkiewicz Tamara 30  
 Brzozowski Stanisław 19, 164, 305  
 Bucholc Marta 52  
 Buchwald-Pelcowa Paulina 335  
 Budrick Anne 110  
 Budyta-Budzyńska Małgorzata 238  
 Budzyk Kazimierz 305

- Budzykowa Hanna 305  
 Bühler Karl Ludwig 188  
 Bukowski Piotr 69  
 Burke Peter 47  
 Burszta Wojciech 28, 195, 196, 198, 327  
 Bury Richard D. 245  
 Buryła Sławomir 249–257  
 Burzyńska Anna (absolwentka UJ 2004)  
     344  
 Burzyńska Anna 12, 13, 20, 29, 92, 168,  
     327, 443  
 Butler Judith 21, 239, 339  
 Byron George 364
- C**ackowski Zdzisław 389  
 Camus Albert 277  
 Capella Martianus 227, 228, 233, 241  
 Carroll David 473  
 Cary Nelson 420  
 Cassanova Pascale 71, 72, 140, 141, 232  
 Cavanagh Clare 457  
 Čelakovský František 231  
 Cerquiglini Bernard 235  
 Certeau Michel de 326  
 Chaplin Charlie 433  
 Cheah Pheng 232  
 Childs Peter 471  
 Chmielecka Ewa 135, 136  
 Chmielecki Konrad 329  
 Chmielowski Piotr 307  
 Chodźko Aleksander 339  
 Chodźko Bożena 306, 391  
 Chomsky Noam 187  
 Chopin Fryderyk 341  
 Chovil Nicole 186  
 Chow Rey 237  
 Chutnik Sylwia 56, 59, 60, 402  
 Chwin Stefan 443  
 Cieński Marcin 259–269  
 Cieśla Stanisław 382  
 Cixous Hélène 237, 331  
 Clark Andy 122  
 Clifford James 27, 327, 328
- Clines David 235  
 Coben Harlan 23  
 Coetzee John Maxwell 241  
 Coeurdoux Gaston-Laurent 231  
 Coles Alex 359  
 Collard Mark 110  
 Collini Stefan 138–140  
 Collins George 111  
 Corral Wilfrido 470  
 Crapanzano Vincent 26, 27  
 Crystal David 51  
 Culler Jonathan 14, 18, 21, 76, 108, 111,  
     122, 292  
 Cuq Jean-Pierre 410  
 Curtius Ernst Robert 102, 228  
 Cuvier Georges 232  
 Cynarska Anna 345  
 Cypryański Piotr 51, 53  
 Czachowska Jadwiga 475  
 Czapiński Janusz 398  
 Czapliński Przemysław 130, 445, 447  
 Czarnowski Stefan 112  
 Czartoryski Adam 323  
 Czaykowski Bogdan 442  
 Czerepaniak-Wałczak Maria 108  
 Czermińska Małgorzata 6, 7, 14, 19, 71,  
     158, 257, 259, 293, 330, 405, 406, 430  
 Czerniawska Barbara 28  
 Czernyszewicz Florian 320  
 Czerska Teresa 22, 285  
 Czeżowski Tadeusz 323  
 Czubaj Maciej 23–31  
 Czudakov Alexander 477  
 Czyżowski Tadeusz 305  
 Ćwiklak Kornelia 75
- D**ajnowski Maciej 271–278  
 Damrosch David 21, 22, 69, 70, 73, 76,  
     290  
 Danecka Ewa 116  
 Danielewiczowa Magdalena 389  
 Dardot Pierre 39  
 Darwin Karol 231

- Daszkiewicz Wojciech 195, 196, 198, 200  
 Dawson Andrew 328  
 Dayan Daniel 356  
 DeBevoise Malcolm 141, 232  
 Debray Regis 111, 118  
 Defert Alexia 359  
 Degler Janusz 434  
 Deleuze Gilles 349, 355  
 Derrida Jacques 78, 79, 94, 97, 101, 102,  
 142, 237, 293, 296–298, 360, 462, 468, 473  
 Desai Kiran 240  
 Dilthey Wilhelm 93, 96, 162  
 Dirlik Arif 463  
 Dłuska Maria 335  
 Dłuski Stanisław 441, 443  
 Dobrogoszcz Tomasz 13, 56, 239  
 Dobrzyńska Teresa 330  
 Docherty Thomas 12  
 Domańska Ewa 13, 20, 108, 114, 332, 456,  
 459  
 Domańska Karolina 344  
 Donald Merlin 142  
 Donoghue Frank 298, 299, 301  
 Dostojewski Fiodor 22  
 Douglas Rodney 182, 184  
 Doyle Brian 89  
 Drabik Lidia 399  
 Drong Leszek 19  
 Dubisz Stanisław 413  
 Duchamp Marcel 339  
 Dudzik Maria 215  
 Dunaj Bogusław 179  
 Duranti Alessandro 187  
 During Simon 66  
 Duszak Anna 330  
 Dwyer Kevin 28  
 Dziadek Adam 33–42, 318  
 Dziuba Zuzanna 206  
 Dzurak Ewa 27
- E**agleton Terry 12, 293–295, 359  
 Easthope Anthony 38, 83, 88, 294  
 Eco Umberto 442
- Edelman Marek 99  
 Eekelen Bregje van 360  
 Eggie Edmond 232  
 Eichenbaum Borys 478, 486  
 Einstein Albert 276  
 Eisenhardt Franz 228  
 Eisner Martin 228  
 Eley Geoff 41  
 Elias Norbert 47  
 Eliot Thomas Sterne 28  
 Engem John van 235  
 Epikur 321  
 Etiemble René 74  
 Eurypides 432  
 Even-Zohar Itamar 71
- F**abian Johannes 28  
 Fahrenbach Helmut 34  
 Faidit Hugues 229  
 Falkowski Mateusz 116  
 Falkowski Stanisław 226  
 Faryno Jerzy 281  
 Fauconnier Gilles 117  
 Featherstone Mike 38  
 Fedewicz Maria Bożenna 13  
 Fedyszak Marek 147  
 Feliksiak Elżbieta 306, 391  
 Ferris David 69  
 Fiałkowski Tomasz 337  
 Fieguth Rolf 201, 260  
 Filipczak Dorota 443  
 Filipiak Izabela 56, 58, 401  
 Fiłonow Paweł 478  
 Finkenthal Michael 357  
 Finkielkraut Alain 95  
 Fish Stanley 110, 139, 163, 298, 299, 352,  
 358–360  
 Fisher Walter 28  
 Fisz Zenon 320  
 Fiut Aleksander 457  
 Foster Hal 359  
 Foucault Michel 21, 78, 151, 227, 232, 233,  
 459, 462

- Fox Richard 237  
 Franek Katarzyna 48, 235  
 Fredro Aleksander 342  
 Frege Gottlob 349  
 Frenz Horst 74  
 Freud Zygmunt 78  
 Friedrich Paul 28  
 Frołow Jakub 348  
 Furedi Frank 292
- G**adacz Tadeusz 301, 302  
 Gadamer Hans-Georg 110, 150, 170, 171  
 Gajda Stanisław 6, 14, 19, 43–54, 71,  
 158, 257, 259, 293, 330, 405, 406, 430,  
 474–476, 480, 482  
 Gajewski Krzysztof 451  
 Galileusz (właśc. Galileo Galilei) 46  
 Gandhi Leela 66, 456, 459, 461, 466, 471  
 Gärdenfors Peter 142  
 Garewicz Jan 93  
 Garsztka Tadeusz 206  
 Gasché Rodolphe 100  
 Gasparov Michaił 478, 482  
 Gautier Brigitte 201  
 Gaye Tuchman 420  
 Gayley Charles Mills 230  
 Gazda Grzegorz 479  
 Gazer Nathan 196  
 Geertz Clifford 25, 26, 172, 174, 175, 327  
 Gellner Ernest 47, 239  
 Genette Gerard 13, 330  
 Geremek Hanna 473  
 Gębal Piotr 413  
 Giddens Anthony 381  
 Giertych Roman 128  
 Gilbert Sandra 331  
 Gilly Adolfo 282  
 Gilson Étienne 93, 94  
 Gilsson Robert 414  
 Ginrich Andre 237  
 Głowacka-Grajper Małgorzata 47  
 Głowacki Janusz 342  
 Głowiński Michał 341, 391, 401, 443
- Goćkowski Janusz 323  
 Gödel Kurt 88  
 Godelier Maurice 29  
 Godlewski Grzegorz 115  
 Godoń Rafał 110  
 Godyń Filip 47  
 Godyń Przemysław 47  
 Goethe Johann Wolfgang von 71, 102,  
 140, 141  
 Goffman Erving 182, 188  
 Goliński Zbigniew 7, 206, 262  
 Gołębiewski Łukasz 348  
 Gombrowicz Witold 15, 22, 224, 338,  
 340, 342  
 Goodheart Eugene 470  
 Goodman Nelson 29  
 Gorczyńska Małgorzata 478  
 Gordon Deborah 328  
 Gosk Hanna 55–67, 130  
 Gottschall Jonathan 110, 293, 294  
 Graff Gerald 417  
 Graff Piotr 147  
 Grajewski Wincenty 118  
 Grande Edgar 49  
 Greenblatt Stephen 103, 175, 474, 477,  
 486  
 Gregoiré Henri 46  
 Gregor Thomas 237  
 Grice Paul 188, 473  
 Grimm Jacob 233  
 Grochowski Maciej 387–394  
 Gross Tomasz 163  
 Grossberg Lawrance 56  
 Grotius Hugo 228  
 Grotowski Jerzy 340  
 Grucz Franciszek 475  
 Grzenia Jan 180  
 Gubar Susan 331  
 Gubrynowicz Bronisław 319  
 Gumbrecht Hans Ulrich 13, 93, 108, 110,  
 170, 236, 301, 420–422  
 Günther Gothard 34  
 Gutenberg Johannes 50, 245  
 Gutmann Amy 196

Guział Joanna 345  
 Gwóźdź Andrzej 28, 315

**H**abermas Jürgen 53, 140, 196  
 Haeckl Ernst 231  
 Hall Edward 182, 188  
 Hall Stuart 39  
 Hałoń Edward 323  
 Handler Richard 237  
 Hannerz Ulf 48, 235  
 Hanusiewicz Mirosław 344  
 Harpham Geophrey 234, 236, 237  
 Harris Zellig 234  
 Has Wojciech 339  
 Hastrup Kirsten 333  
 Hawryłko Hanna 344  
 Hayles Katherine 111  
 Heath Stephen 356  
 Hebworth Mike 38  
 Heck Dorota 220  
 Heidegger Martin 78, 92, 93, 149, 159,  
 276, 357  
 Hejdel Magdalena 69  
 Hejmej Andrzej 40, 69–76  
 Helman Alicja 355, 356  
 Herbert Zbigniew 342, 450  
 Herder Johan Gottfried 47, 72  
 Herer Michał 349  
 Hernas Czesław 335, 435  
 Hirsfeld Ludwik 249  
 Hobsbawm Eric 28, 47, 235  
 Hockey Jenny 328  
 Hoffman Krzysztof 345  
 Hoggart Richard 39  
 Hollinger David 302  
 Holquist Michael 235  
 Hołówka Tomasz 47, 239  
 Horkheimer Max 97, 276  
 Hübner Irena 479  
 Hugon od św. Wiktora 235  
 Humboldt Wilhelm von 14, 231, 291, 322  
 Husserl Edmund 96

Hymes Dell 187  
 Hytier Jean 141

**I**galson-Tygielska Hanna 74  
 Ingarden Roman 7, 29  
 Inglot Mieczysław 335  
 Iracka Joanna 27  
 Irzykowski Karol 7, 19  
 Iser Wolfgang 28, 29, 173  
 Ishiguro Kazua 240  
 Iwasiów Inga 22, 285, 395–404, 443, 445  
 Iwaszkiewicz Jarosław 342

**J**ackson Don 182  
 Jadacka Hanna 476, 480  
 Jakobson Roman 39, 188, 474  
 Jakowska Krystyna 306  
 James Alison 328  
 James Henry 26  
 Jameson Fredric 101, 161  
 Janaszek-Ivaničková Halina 74  
 Janicka Anna 306  
 Janion Maria 335, 337, 442, 445  
 Janowska Aleksandra 412  
 Janus Elżbieta 281  
 Japola Józef 50, 178  
 Jarniewicz Jerzy 261, 443  
 Jarosiński Zbigniew 7, 206, 262  
 Jarząbek Dorota 344  
 Jarzębski Jerzy 77–81, 130  
 Jasiński Bruno 319  
 Jaworski Karol 345  
 Jaworski Stanisław 284  
 Jeske-Choiński Teodor 322  
 Jeż Nikołaaj 201  
 Jędrychowska Maria 223  
 Jędryka Beata 413  
 Johnson Helen 410  
 Johnson Keith 410  
 Jones William Sir 231  
 Jordan Joshua David 303

Joyce James 21, 28, 72, 91  
 Juvan Marko 300

**K**  
 Kaczmarek Małgorzata 344  
 Kaczmarek Wojciech 344  
 Kaczmarski Jacek 342  
 Kaczyński Maciej 325  
 Kafka Franz 72, 94  
 Kalaga Wojciech 83–89  
 Kalinowski Witold 466  
 Kałkowska Anna 214  
 Kamionka-Straszakowa Janina 335  
 Kania Ireneusz 69  
 Kaniowski Maciej 53  
 Kant Immanuel 14  
 Kantor Tadeusz 340  
 Kapciak Alina 111  
 Kardyni-Pelikanová Krystyna 201  
 Karolak Stanisław 390  
 Karpiński Adam 232  
 Karpow Filip 201  
 Karpowicz Ignacy 56  
 Kartezjusz (właśc. René Descartes) 46,  
 170  
 Karwowska Bożena 201  
 Kasperski Edward 75  
 Kavanagh Thomas 12  
 Kelertas Violeta 64  
 Kendon Adam 186  
 Kęder Cezary 318  
 Kętrzyński Wojciech 320  
 Kieniewicz Jan 63, 459  
 Kierkegaard Søren 97  
 Kincaid Jamaica 240  
 Kisiel Marian 281–287  
 Kisielewska Alicja 315  
 Kiss Csaba 201  
 Kita Małgorzata 180  
 Kledzik Emilia 469  
 Kleiber Michał 396  
 Klein Julie Thompson 357, 359  
 Kleiner Juliusz 335

Klejnocki Jarosław 444  
 Klekot Ewa 27, 333  
 Klemensiewicz Zenon 179, 213  
 Klimowicz Mieczysław 435  
 Kline Stephen Jay 357  
 Kloch Zbigniew 61  
 Kluszczyński Ryszard 329  
 Kłobukowski Miłosz 345  
 Kłosińska-Mosiołek Katarzyna 446,  
 479  
 Kłosiński Krzysztof 6, 14, 19, 71, 158, 170,  
 257, 259, 289–303, 330, 338, 405, 406,  
 430  
 Kmita Jerzy 389, 475  
 Knapp Steven 11  
 Koch Max 230  
 Kochanowski Jan 5, 6, 99  
 Koczanowicz Leszek 283, 461  
 Kolberg Oskar 8  
 Koli Adam 75  
 Kołakowski Leszek 305  
 Kołodziejczak Dorota 13, 70, 458, 461,  
 462, 467, 469  
 Komendant Tadeusz 151, 227  
 Konicka Hanna 117  
 Konieczna Joanna 199  
 Konopnicka Maria 338  
 Konwicki Tadeusz 278, 340  
 Kopp Ulrich 228  
 Kordys Jan 40  
 Kornatowski Wiktor 123  
 Korotkich Krzysztof 306  
 Korusiewicz Maria 327  
 Korwin-Piotrowska Dorota 443  
 Korytkowska Małgorzata 390  
 Koseska-Toszowa Violetta 390  
 Kosińska Małgorzata 344  
 Kostkiewiczowa Teresa 335  
 Kościelniak Cezary 238  
 Kościelniak Wojciech 339  
 Kotarbiński Tadeusz 322  
 Kott Jan 335  
 Kowalcze-Pawlik Anna 173

- Kowalczykowa Alina 335  
 Kowalikowa Jadwiga 215  
 Kowalou Siarhiej 201  
 Kowalska Małgorzata 301  
 Koziński Józef 108  
 Koziński Ryszard 91–104, 236, 423, 424, 426  
 Krajewski Marek 444  
 Krasicki Ignacy 6, 7, 319  
 Krasieński Zygmunt 307, 337  
 Kraśniewski Andrzej 396  
 Krauss Rosalind 122  
 Kridl Manfred 7, 284, 335  
 Kristeva Julia 34, 38, 78, 79, 331, 332  
 Królak Sławomir 150  
 Królicki Zbigniew 23  
 Krukowska Halina 305, 306  
 Krupa Maciej 27  
 Kruszewski Krzysztof 225  
 Krzemieniowa Krystyna 119, 150  
 Krzemień-Ojak Sław 315  
 Krzywicki Ludwik 19  
 Krzyżanowski Julian 103  
 Kubicki Roman 70  
 Kuhn Thomas 92  
 Kujawińska-Courtney Krystyna 474  
 Kulczycka-Saloni Janina 335  
 Kundera Milan 26  
 Kunz Tomasz 17, 19, 44, 262, 382, 431  
 Kupisiewicz Czesław 410, 412  
 Kupisiewicz Małgorzata 410, 412  
 Kurek Marcin 443  
 Kuryłowicz Jerzy 485  
 Kuterba Karolina 344  
 Kuziak Michał 75, 467  
 Kuźma Erazm 12  
 Kwieciński Zbigniew 223  
 Kwintylian 186
- L**abeo Notker 228  
 Labocha Janina 180  
 Lacan Jacques 78, 79, 101, 355–357, 462  
 LaCapra Dominic 108, 417
- Lakoff George 188  
 Latour Bruno 107, 116, 122, 332  
 Laval Christian 39  
 Lawson Alan 464  
 Lazzarato Maurizio 303  
 Lechoń Jan 342  
 Leclair Serge 356  
 Lefevre Andre É. 69, 71  
 Legeżyńska Anna 6, 14, 19, 71, 108, 158, 257, 293, 405–407, 430  
 LeGoff Jacques 473  
 Leibniz Gottfried 228  
 Leitch Vincent B. 16, 18, 20  
 Lem Stanisław 271, 342  
 Lenartowicz Anna 345  
 Lenin Włodzimierz 478  
 Lerer Seth 235  
 Leśmian Bolesław 17, 19  
 Levin Hary 70  
 Lévinas Emmanuel 78  
 Levkiewska Elena 487  
 Lewański Julian 305  
 Lewin Jane E. 13  
 Libura Agnieszka 117  
 Loba Mirosław 13  
 Longburst Brian 325  
 Loomba Ania 237  
 Lorek Katarzyna 474  
 Lubaś Władysław 50  
 Lukszyn Jurij 475  
 Luter Marcin 473  
 Luther Martin 46  
 Lyotard Jean Françoise 296
- Ł**apiński Zdzisław 25  
 Łapski Maciej 397  
 Ławski Jarosław 305–323  
 Łebkowska Anna 325–333  
 Łebkowski Tadeusz 282  
 Łempicki Zygmunt 162, 305  
 Łopieńska Barbara 337  
 Łotman Jurij 281, 477, 478, 480, 482  
 Łoziński Jerzy 119, 325



- Łukasiewicz Jacek 442  
 Łukasiewicz Małgorzata 97
- M**acDonald Graeme 12  
 Maciąg Włodzimierz 335  
 Macksey Richard 13  
 Madarasz Norman 357  
 Madejski Jerzy 421  
 Maffesoli Michel 52, 240  
 Maingueneau Dominique 117  
 Majchrowski Zbigniew 335-342  
 Majdański Stanisław 389  
 Majkowska Grażyna 479  
 Makaruk Katarzyna 292  
 Makowiecki Andrzej Z. 6, 14, 19, 71, 158,  
 257, 259, 293, 330, 405, 406, 430  
 Makowski Jarosław 238  
 Malinowski Bronisław 28  
 Maliszewicz Beata 407  
 Małgorzata Rutkowska 475  
 Man Paul de 12, 78, 163, 235  
 Manganar Marc 28  
 Manovich Lev 51  
 Marciniak Arkadiusz 13  
 Marciniak Hanna 345  
 Marcus George 27, 328  
 Marczyńska Hanna 414  
 Marinelli Luigi 262, 407  
 Markiewicz Henryk 20, 73, 91, 101, 162,  
 169, 173, 235, 282, 283, 330, 341, 348,  
 395, 434-436, 450, 474  
 Markiewka Tomasz 327  
 Markowski Andrzej 54, 446  
 Markowski Michał Paweł 17, 20, 29, 40,  
 78, 79, 81, 96, 108, 151, 156, 234, 263,  
 401, 421, 431, 443, 446  
 Marks Karol 34, 357  
 Marsh Artur Richmond 230  
 Martinek Libor 201  
 Maryl Maciej 122  
 Marzec Urszula 414  
 Masłowska Dorota 56  
 Maślanka Jarosław 56
- Maturana Humberto 124  
 Matuszewski Krzysztof 19  
 Mauss Marcel 29  
 Mayenowa Maria Renata 179, 281, 306,  
 330, 335, 391  
 Mazan Bogdan 315  
 Mazur Aneta 315  
 Mazur Jan 54, 479  
 McCloskey Deirdre 28  
 McCracken Scott 325  
 McGann Jerome 110, 123  
 McLuhan Marshall 51, 179  
 McNeill David 186, 188  
 McQuilman Martin 12  
 Mead George 188  
 Mecklenburg Norbert 75  
 Meighan Roland 223  
 Meillet Antoine 477  
 Meinecke Friedrich 47  
 Meltzl de Lomnitz Hugon 232  
 Meltzl Hugo von 71, 74  
 Melville Stephen 329  
 Mencwel Andrzej 164  
 Meschonnicé Henri 37  
 Męczkowska-Christiansen Astrid 108  
 Michaels Walter Benn 11  
 Michalik Jan 434  
 Michalski Krzysztof 323  
 Michałowska Marianna 325, 332  
 Michałowska Teresa 7, 206, 262  
 Michaux Henri 72  
 Michell Thomas 12  
 Mickiewicz Adam 22, 307, 320, 337-340,  
 364, 434  
 Miecznicka Magdalena 338, 446  
 Mielhorski Robert 443  
 Migasiński Jacek 301  
 Mikos Jarosław 110  
 Milecki Aleksander 330  
 Miller Jacques-Alain 355-358  
 Miller Joseph Hillis 290  
 Miller Nancy 331  
 Miłośz Czesław 15, 22, 276, 306, 320,  
 340, 342, 442, 450

- Miodek Jan 446  
 Miodońska-Brooks Ewa 335  
 Miodunka Władysław 17, 262, 405-415  
 Miton John 142  
 Mitosek Zofia 443  
 Mizera Janusz 149  
 Mizerkiewicz Tomasz 417-427  
 Mizińska Jadwiga 254, 255  
 Młynarski Wojciech 63  
 Moi Toril 331  
 Molier (właśc. Jean Baptiste Poquelin) 28  
 Momro Jakub 69, 100  
 Montaigne Michel de 22  
 Montrose Louis 169, 174, 175  
 Moore-Gilbert Bart 462  
 Moran Joe 357, 360  
 Morenec Wołodymyr 201  
 Moretti Franc 29, 76  
 Morsztyn Jan Andrzej 87  
 Moskalewicz Marcin 458  
 Możejko Edward 201  
 Mrowcewicz Krzysztof 450  
 Mroźek Sławomir 342  
 Mróz Maria 282  
 Müller Max 230, 231  
 Mumford Lewis 116  
 Murray C.T. 359  
 Muschg Walter 73  
 Mydla Jacek 13  
 Myśliwski Wiesław 443
- N**ader Laura 237  
 Nancy Jean-Luc 78  
 Nasiłowska Anna 443  
 Nawarecki Aleksander 318  
 Nelson Cary 56  
 Newman Barrie 239, 240  
 Newman John Henry 139, 140  
 Newton Isaac 46  
 Nichols Steven 235  
 Niebelska Barbara 344
- Niebrzegowska-Bartmińska Stanisława 123  
 Nietzsche Friedrich 19, 22, 78, 145, 165, 170, 181, 233  
 Niewiadomski Andrzej 440  
 Nita Anna 184  
 Nowak Maciej 13  
 Nowak Piotr 301  
 Nowakowska Teresa 215  
 Nowicka-Jeżowa Alina 71  
 Nowosielski Kazimierz 442  
 Nussbaum Martha 108, 110, 139, 142, 145, 298  
 Nycz Ryszard 6, 12-17, 19, 20, 40, 71-73, 75, 78, 100, 101, 105-124, 142, 156, 158, 168, 173, 257, 260, 262, 263, 283, 293, 295, 329, 330, 333, 405, 406, 430, 479
- O**ccheli Viera 201  
 Ochocki A. 49  
 Ogborn Miles 325  
 O'Hara Eliot 231  
 Okopień-Sławińska Aleksandra 335, 473  
 Olaniyan Tejumola 461  
 Olech Barbara 306  
 Olejniczak Józef 125-131  
 Olesiewicz Marek 306, 391  
 Olsen Bjørnar 332  
 Olsen Stein Haugom 12  
 Olson David R. 115  
 Olszański Grzegorz 443  
 Olszowska Gabriela 206  
 Ong Walter 50, 164, 178, 180  
 Opieszyński Jacek 349  
 Ortega y Gasset José 273  
 Orzeszkowa Eliza 101, 320  
 Ossowski Stanisław 112, 322  
 Ostrowska Elżbieta 466  
 Oudart Jean-Pierre 356  
 Ożóg Stanisław 179

- P**ageaux Daniel-Henri 70  
 Pálfalvi Lajos 201  
 Pałubicka Anna 368  
 Panas Władysław 206, 262  
 Pankowski Marian 442  
 Parks Tim 240  
 Patai Daphne 470  
 Patterson Lee 235  
 Paweł z Tarsu 142  
 Pawlikowska Aleksandra 345  
 Pawłowski Tadeusz 475  
 Payne Michael 12  
 Peace David 240  
 Peiper Tadeusz 15, 284, 347  
 Pelc Jerzy 335  
 Perelman Chaïm 181  
 Perkins David 13  
 Perloff Marjorie 358  
 Petitmengin Claire 114, 120  
 Phillips Caryl 240  
 Piechaczek Maria 25, 172  
 Pierce Charles 188  
 Pietraszko Stanisław 108  
 Pietrkiewicz Jerzy 442  
 Pietrzyk-Reeves Dorota 49  
 Piętkowa Romualda 476, 482  
 Pigoń Stanisław 320, 335, 337, 341, 440  
 Pilch Jerzy 444  
 Piłsudski Bronisław 320  
 Piłsudski Józef 320  
 Platon 275  
 Plebanek Grażyna (właśc. Strupczewska Grażyna) 402  
 Płachecki Marian 101  
 Płaza Maciej 161  
 Płuciennik Jarosław 133-145, 479  
 Podraza-Kwiatkowska Maria 335  
 Pogonowski Jerzy 394  
 Pokrzywniak Józef Tomasz 343-346  
 Pollock Sheldon 234  
 Pongratz Ludwig Jakob 34  
 Popiel Jacek 429-437  
 Poprawa Adam 443  
 Porayski-Pomsta Józef 54  
 Porczyk Bartosz 339  
 Posnett Hutcheson Macaulay 230  
 Postman Neil 159  
 Potocka Maria 486  
 Pound Ezra 141  
 Pratt Linda Ray 290-292, 294, 295  
 Prenowitz Eric 237  
 Presner Todd 110, 120, 121  
 Proust Marcel 21  
 Próchniak Paweł 147-151, 431  
 Prus Bolesław 101, 339  
 Przyboś Julian 15  
 Przybylska Renata 179, 186, 480  
 Przybysławski Artur 181  
 Przybyszewska Agnieszka 344  
 Przyczyna Wiesław 186  
 Pszczołowska Lucylla 486  
 Purves Robin 12  
 Puzynina Jadwiga 391
- R**abiej Agnieszka 414  
 Rabinow Paul 27  
 Rabizo-Birek Magdalena 439-447  
 Rajewska Ewa 344  
 Rajtar Małgorzata 114  
 Rakoczy Marta 115  
 Rancière Jacques 78, 94, 101  
 Ranke Leopold 100  
 Rask Rasmus 233  
 Ratajczakowa Dobrochna 335, 434  
 Raynouard François 229, 230  
 Readings Bill 12, 14, 15, 108, 110, 291, 292, 295, 329, 359, 420-423  
 Reddy William M. 114  
 Redfield Robert 24  
 Reed Lou (właśc. Lewis Allen Reed) 30  
 Reformatskij Alexander 476  
 Reich Robert B. 235  
 Rej Mikołaj 6  
 Remak Henry 74, 75  
 Renan Ernest 47, 230-231, 322

- René Wellek 74, 234  
 Restall Matthew 235  
 Rewera Mirosław 400  
 Rewers Ewa 108  
 Rhein Phillip 71, 229  
 Riabczuk Mykoła 201  
 Ricoeur Paul 147  
 Ritz German 285  
 Rockefeller Steven 196  
 Rojek Przemysław 431  
 Rorty Richard 19, 78, 142, 369  
 Rose Jacqueline 355  
 Rosiek Stanisław 347–353  
 Rosiński Tomasz 325  
 Rosner Katarzyna 147  
 Rostowska Małgorzata 345  
 Roszko Roman 390  
 Rothman William 356  
 Różańska Grażyna 215, 223  
 Różewicz Tadeusz 340, 450  
 Rubavičius Vytautas 64  
 Rudkowska Magdalena 315  
 Rusinek Michał 181  
 Rutkowski Jan 322, 323  
 Rychter Ewa 19  
 Rymkiewicz Jarosław Marek 341, 442, 445  
 Rysiewicz Adam 61
- S**adza Agata 69  
 Saganiak Magdalena 315  
 Said Edward 21, 66, 78, 163, 235, 236,  
 239, 459, 461, 466, 469, 471  
 Sainte-Palaye Jean-Baptiste de 229  
 Sakai Naoki 239  
 Sandler Samuel 322  
 Sarnowska-Temeriusz Elżbieta 450  
 Saussure Ferdinand de 234, 477  
 Saussy Haun 69  
 Schad John 12  
 Schanzer Danuta 228  
 Schilling Chris 38  
 Schlegel Friedrich 233
- Schleicher August 231  
 Schlott Wolfgang 201  
 Schlyter Karl Johan 231  
 Schnapp Jeffrey 110, 120, 121  
 Scholes Robert 290–293  
 Scholze-Šořta Dietrich 201  
 Schulz Bruno 17, 320, 340, 347  
 Schulz Hans-Joachim 71, 229  
 Searl John R. 181  
 Sebald Winfried 240  
 Segal Robert 237  
 Sekiguchi Tokimasa 273  
 Sendyka Roma 329, 355–361  
 Seneka 122  
 Serwański Jacek 66, 459  
 Shohat Ella 237  
 Shute Sławomir 55  
 Siemek Andrzej 97  
 Siemek Marek 97  
 Sieniewicz Mariusz 55  
 Sienkiewicz Henryk 22, 103, 338, 350  
 Sienko Maria 223  
 Sikora Sławomir 27  
 Silverman Kaja 355, 356  
 Siwicka Dorota 449–453  
 Skarga Piotr 6  
 Skórczewski Dariusz 455–471  
 Skrendo Andrzej 22, 421, 431, 446  
 Skubalanka Teresa 179  
 Skwara Marek 179  
 Skwarczyńska Stefania 335  
 Slemmon Stephen 462, 464, 465  
 Slingerland Edward 110  
 Sloterdijk Peter 95, 159  
 Sławek Tadeusz 75, 108  
 Sławińska Irena 335  
 Sławiński Janusz 5–7, 15, 98, 100, 155,  
 348, 418, 475, 477, 478, 482, 486  
 Słomczyński Maciej 91  
 Słowacki Juliusz 6, 22, 307, 308, 320,  
 339, 340, 342, 429  
 Smith Anthony D. 196, 235  
 Smith Adam 47, 302

Smith Greg 325, 465  
Smoczyński Paweł 389  
Snochowska-Gonzales Claudia 57  
Sobotková Marié 201  
Söderqvist Jan 53  
Sofokles 432  
Sokal Alan 94  
Sokołowska Katarzyna 305  
Sokołowski Mikołaj 363–366  
Sokrates 275  
Sosnowski Andrzej 443  
Sosnowski Jerzy 444  
Sosnowski Miłosz 458  
Spellmeyer Kurt 299, 300  
Sperber Dan 188  
Spitzer Leo 237, 239  
Srivak Chakravorty Gayatri 21, 56, 70,  
237, 239, 266, 461  
Spyer Patricia 360  
Stachura Paweł 332  
Staff Leopold 165  
Staiger Emil 73  
Stala Marian 337  
Stallknecht Newton 74  
Stam Robert 237  
Stanek Jan 397  
Staniszkis Jadwiga 160  
Stawiński Janusz 383  
Stefanowska Zofia 335  
Steiner George 119  
Stempowski Jerzy 131, 340, 341  
Stepanov Jurij 477  
Stepowany Anna 345  
Stępnik Krzysztof 458  
Stiegler Bernard 111  
Sting (właśc. Sumner Gordon) 41  
Stoberski Zygmunt 475  
Stockwell Peter 123  
Stracuk Justyna 114  
Strickland Ronald 302, 303  
Stuart Mel 92  
Such Jan 389  
Suchodolski Bogdan 162, 322

Sugiera Małgorzata 329  
Susła Bogdan 70  
Suszczyński Zbigniew 315  
Swoboda Tomasz 8  
Szahaj Andrzej 367–371  
Szaniawski Klemens 285, 389  
Szczepkowska Joanna 339  
Szczęsna Ewa 75  
Szczubiałka Michał 116  
Szczucka Natalia 51, 179  
Szczuka Kazimiera 446  
Szekspir William 21, 22, 312, 339  
Szewczukowa Anna 73, 235  
Sziójártó Imre 201  
Szklarski Alfred 458  
Szkłowski Wiktor 477, 478, 485  
Sznajderman Monika 27  
Szulc Aleksander 410  
Szulżycka Alina 381  
Szurek Agnieszka 47  
Szymański Sebastian 327  
Szymborska Wisława 219, 450  
Szymonowicz Szymon 6

Śliwiński Paweł 431  
Śliwiński Piotr 373–377, 440  
Śłosarska Joanna 443  
Śmieja Wojciech 337  
Śniadecki Jędrzej 323  
Święch Jerzy 259, 286, 335  
Świętochowski Aleksander 321–323

**T**abakowska Elżbieta 186  
Tapscott Don 52  
Tarnawsky Marta 201  
Taylor Charles 196  
Tedlock Dennis 28  
Tenczyńska Anna 21  
Tetmajer Kazimierz Przerwa 19  
Thiel-Jańczuk Katarzyna 326  
Thieme John 64

- Thompson Ewa 201, 459  
 Thompson Klein Julie 293  
 Thomson Stephen 12  
 Tieghem Paul van 69  
 Tiffin Chris 464  
 Tiffin Helen 66, 462, 464  
 Tokarska-Bakir Joanna 327  
 Tomasik Wojciech 379–384  
 Tomaszewski Feliks 226  
 Topolińska Zuzanna 389, 390  
 Toporov Vyacheslav 474  
 Tramer Maciej 318  
 Trepte Hans-Christian 201  
 Tripp David 225  
 Trzebiński Jerzy 486  
 Trzeźniowski Dariusz 458  
 Tuka Wanda 74  
 Tulli Magdalena 56  
 Tur Jan 321, 323  
 Turner Brian S. 38  
 Turner Graeme 89  
 Turner Mark 142  
 Tuszyński Adam 114  
 Tuzin Donald 237  
 Tyler Stephen 28  
 Tynianow Jurij 485
- U**licka Danuta 119, 183, 473–487  
 Umińska-Keff Bożena 56, 59  
 Uniłowski Krzysztof 153–166, 318, 431  
 Urbanowski Maciej 445  
 Urbańczyk Stanisław 410  
 Urry John 383  
 Uryga Zenon 406, 407  
 Usakiewicz Wojciech 235
- V**aléry Paul 141  
 Varela Francisco 124  
 Vidal Raymond 229  
 Vodička Felix 175  
 Vonnegut Kurt 147
- Vrtel-Wierczyński Stefan 449  
 Všetička František 201
- W**ajda Andrzej 340  
 Walas Teresa 13, 17, 19, 20, 64, 73, 167–  
 175, 329, 431  
 Waligóra Janusz 223  
 Walker Stephen 223  
 Walkowitz Rebecca 240, 241  
 Walser Robert 94  
 Walzer Michael 196  
 Warren Austin 234  
 Wasilewski Jacek 184  
 Waszakowa Krystyna 483  
 Waśkiewicz Andrzej 285  
 Waters Lindsay 92, 111, 430, 431, 433–  
 435, 437  
 Wattimo Gianni 78, 156, 326  
 Watzlawick Paul 182  
 Welsch Wolfgang 70  
 White Heiden 13, 28, 94, 486  
 Widdowson Peter 88  
 Wierzbicka Anna 180, 389  
 Wietecki Jacek 70  
 Wilamowitz von Moellendorff  
 Ulrich 231  
 Wilczyński Grzegorz 349  
 Wilczyński Marek 13  
 Wilkoń Aleksander 180  
 Williams Patric 471  
 Williams Raymond 34, 294  
 Wilson Deidre 188  
 Wilson Edward 110  
 Wing Betsy 235  
 Winogradow Wiktor 477  
 Wiśniewska Iwona 315  
 Wiśniewska Lidia 315  
 Witkacy (właśc. Stanisław Ignacy  
 Witkiewicz) 17, 339, 340, 342  
 Witkowski Michał 341  
 Wittgenstein Ludwig 51, 142, 249  
 Wolf Friedrich August 231, 232

Wolf Susan 196  
 Wolski Paweł 344  
 Wordsworth William 21  
 Wójtowicz Stanisław 110  
 Wróblewski Andrzej Kajetan 393  
 Wyka Kazimierz 335, 341  
 Wyrwas-Wiśniewska Monika 66  
 Wyrzykowski Stanisław 234  
 Wyspiański Stanisław 339-341  
 Wzorek Maciej 74, 99

**Y**engoyam Aram 237  
 Young Robert 11

**Z**abłudowski Tadeusz 47  
 Zajas Paweł 64  
 Zalewski Sylwester 94  
 Załazińska Aneta 177-189  
 Zaręba Beata 414  
 Zawadowski Leon 485  
 Zawadzki Andrzej 73, 115  
 Zawiszewska Agata 421  
 Zdunkiewicz-Jedynak Dorota 474

Zeidler-Janiszewska Anna 28, 108, 325,  
 326, 329  
 Zelenka Miloš 201  
 Zgorzelski Czesław 344  
 Zgółek Halina 406  
 Zgółek Tadeusz 406  
 Ziejka Franciszek 5, 429, 430  
 Zieliński Tadeusz 473  
 Ziemia Kwiryna 262  
 Zieniewicz Andrzej 130  
 Zimand Roman 486  
 Ziolkowski Jan 236  
 Ziomek Jerzy 335, 417, 435  
 Zmarzer Wanda 475  
 Zyblikiewicz Lidia 235

**Ż**eromski Stefan 19, 22  
 Žilka Tibor 201  
 Žižek Slavoj 78, 101, 355, 356  
 Żmigrodzka Maria 335  
 Żółkiewski Stefan 6, 281  
 Żółkoś Monika 458  
 Żychliński Arkadiusz 13  
 Żygulski Zdzisław 466

## Spis treści

Po raz dwunasty... 5

### KONCEPCJE

- Marian Bielecki: *Horror vacui*, czyli od Filologii Narodowej do Teorii – i z powrotem 11
- Mariusz Czubaj: Po dzikiej stronie tekstu. O antropologii i literaturze 23
- Adam Dziadek: Cały świat jest tekstem! Polikontekstualność i transdyskursywność 33
- Stanisław Gajda: Nowa polska polityka językowa 43
- Hanna Gosk: Tożsamościotwórcze aspekty polonistycznych studiów postzależnościowych 55
- Andrzej Hejmej: Pasaże i refrakcje. Literatura – „filologia narodowa” – komparatystyka 69
- Jerzy Jarzębski: Interpretacja w edukacji polonistycznej 77
- Wojciech Kalaga: Inte/gracja a granice dyscypliny 83
- Ryszard Koziołek: Niewspółmierność historii literatury z historiami innych 91
- Ryszard Nycz: W stronę innowacyjnej humanistyki polonistycznej: tekst jako laboratorium. Tradycje, hipotezy, propozycje 105
- Józef Olejniczak: Zerwana więź. Co z doktorantami? (O paru doświadczeniach) 125



- Jarosław Płuciennik: Czy studia III stopnia mogą mieć charakter narodowy? iPoetyka na „polonistycznych” studiach doktoranckich 133
- Paweł Próchniak: Figura sensu (tezy) 147
- Krzysztof Uniłowski: Utracona tożsamość dyscypliny (jako szansa) 153
- Teresa Walas: Antropologia literatury jako możliwy rozsądek jej odnowionej historii i słabej teorii 167
- Aneta Załazińska: Współczesne oblicze retoryki, czyli dlaczego polonistę należy uczyć mówić 177

### REWIZJE

- Bogusław Bakuła: Narodowa czy rodzima? Filologia polska w perspektywie multikulturalizmu 193
- Kordian Bakuła: Nauczyciel noweltywny. Pomysły na dydaktyczny warsztat pracy 213
- Tomasz Bilczewski: *Ancilla philologiae, ancilla nationis?* Komparatystyka a filologia narodowa 227
- Andrzej Borowski: Tekst, miłość i pieniądze 243
- Sławomir Buryła: O trudnej sztuce nauczania dzisiaj 249
- Marcin Cieński: Między bezwładnością a rozproszeniem. Akademickie zwątpienie w tożsamość polonisty 259
- Maciej Dajnowski: „Polonistyka” jako katachreza *inopiae causa* 271
- Marian Kisiel: Współczesność: tekst umykający 281
- Krzysztof Kłosiński: Humanistyka w uniwersytecie 289
- Jarosław Ławski: Bezradność. Nauka – student – uniwersytet 305
- Anna Łebkowska: Tekst po relokacji 325
- Zbigniew Majchrowski: Dokąd zmierza polonistyka? 335
- Józef Tomasz Pokrzywniak: Od akredytacji do integracji. Konferencja Polonistyk Uniwersyteckich 343
- Stanisław Rosiek: Przekleństwo nadmiaru? Notatki do referatu 347
- Roma Sendyka: Sutura, czyli pytanie o podmiot studiów interdyscyplinarnych 355
- Mikołaj Sokółowski: Ewaluacja instrumentem polityki naukowej. Postulaty a rzeczywistość 363

Andrzej Szahaj:	Ku humanistyce zintegrowanej i krytycznej	367
Piotr Śliwiński:	Polonista na targu języków	373
Wojciech Tomasiak:	Polonistyka podwyższonego ryzyka	379

### PRZEMIANY

Maciej Grochowski:	Czym jest polonistyka? O relacjach między nauką a dydaktyką, wykształceniem a zawodem	387
Inga Iwasiów:	Od polonisty do artysty	395
Władysław T. Miodunka:	O potrzebie innowacji w dydaktyce polonistycznej	405
Tomasz Mizerkiewicz:	Tworzyć kierunki czy specjalizacje?	417
Jacek Popiel:	Polonistyka – czy jesteśmy jeszcze potrzebni?	429
Magdalena Rabizo-Birek:	Polonista jako „multiinstrumentalista”	439
Dorota Siwicka:	Centrum Komunikacji Polonistycznej (projekt)	449
Dariusz Skórczewski:	Między pedagogiką uniwersytecką a pedagogiką narodową, czyli teoria postkolonialna w „narzędziowni” polonisty	455
Danuta Ulicka:	<i>Sub-, pre-, post-, inter-</i> , czyli jak formy prefiksalne grają w teatrze literaturoznawczej mowy?	473

Indeks osobowy	489
----------------	-----

## Redaktorzy

Małgorzata Poglódek

Barbara Jagoda

Skład komputerowy, projekt okładki i szaty graficznej

Tomasz Gut

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-226-2169-1

## Wydawca

**Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego**

**ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice**

[www.wydawnictwo.us.edu.pl](http://www.wydawnictwo.us.edu.pl)

e-mail: [wydawus@us.edu.pl](mailto:wydawus@us.edu.pl)

Wydanie I. Liczba arkuszy drukarskich: 31,75. Liczba arkuszy wydawniczych: 34,00. Cena 58 zł (+ VAT).

Publikację wydrukowano na papierze Alto 80 g/m<sup>2</sup>, vol. 1,5, dostępnym w ofercie firmy Panta.

Do składu użyto kroju pisma Myriad Pro oraz Skolar PE.

Druk i oprawę wykonano w drukarni Totem (ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław).